

Vsaj do konca tega meseca pa ne pozabite, mili Slovenci! pristopiti k družbi sv. Mohorja, da nam bodo mogli č. gg. poverjeniki točno pošiljati vpisovalne pole do dne 5. sušca, česar jih prosimo najuljudneje.

V Celovcu, dne 5. svečana 1895.

*Odbor družbe sv. Mohorja.**

Dasi so objavili zgoraj ponatisnjeno vabilo že drugi slovenski listi, tudi dnevniki, vendar smo srčno radi ustregli tudi mi častite družbe pozivu, tem rajše, ker smo se že večkrat imeli priliko uveriti, da zlasti med inteligentnejšimi našimi krogovi, med katerimi ima glavne podpornike naš list, najiminitnejše naše slovstveno in prosvetno društvo nima nikakor toliko dejanjskih prijateljev (udov), kolikor bi se jih bilo po pravici nadejati. Žalostno je, pa je res, da smo naleteli na izobražence, sicer poštene narodnjake, ki niti niso vedeli, kako in kje se pristopi k družbi sv. Mohorja. Naproti takim izvršuje »Zvon« s temi vrsticami svojo narodno dolžnost. Oni narodnjaki-razumniki pa, ki si domišljujejo v svoji duševni preširnosti, da je družba sv. Mohorja dobra dovolj za našega — kmeta, naj uvažijo te-le naše besede: proizvodi Mohorjeve družbe so se povzdignili v zadnjih letih po vsebini in obliki toliko (primeri lepe ilustracije v »Koledarju« in »Zgodbah svetega pisma«), da se more o njih zmrdavati samo kak prenasičenec; komur pa dušna hrana, ki nam jo podaja Mohorjeva družba, nikakor neče v slast, naj podari knjige družbi sv. Cirila in Metoda; ta bode že vedela, kam z njimi. — Smatrajmo za sveto svojo dolžnost, delati vsaki v svojem področju in po svoji moči v prosep in za razširjanje častite družbe; saj je število nje udov ne le merilo narodne naobraženosti, ampak tudi narodne probujenosti. Ne mirujmo dotlej, dokler ne bode prejemala vsaka slovenska družina vsaj po jeden izvod Mohorjevih letnih knjig; to pa bi dalo družbi več ko 100.000 (reci stotisoč) udov. Naše geslo »in de siècle« bodi torej: pridobimo družbi sv. Mohorja do konca tega stoletja — stotisoč udov.

Da se nihče ne bo mogel izgovarjati z zamujenim obrokom, pooblastilo nas je upravnništvo Mohorjevo do izjave, da se bodo vzprejemali nekaj časa tudi še zakesneli pristopniki.

Doneski k zgodovini Škofje Loke in njenega okraja Spisal dr. Fr. Kos, c. kr. profesor, Založila »Matica Slovenska«. Tisk J. Blasnikovih naslednikov. Str. VI+368.

Že v drugem letniku »Izvestij muzejskega društva« je priobčen g. pisatelja spis: »Zgodovinski pabirki iz loškega okraja«. Sedaj pa imamo pred sabo veliko zbirko zanimivih regestov in listin, tičočih se večinoma Škofje Loke in njenega okraja. Večina listin je v zvezi z brizinskimi škofi na Bavarskem. Mnogo let so namreč gospodovali brizinski škofje z Bavarskega v Škofji Loki in okolici. V monakovski knjižnici so našli leta 1807. najstarejše ostanke novoslovenskega jezika, »brizinske spomenike«, kateri so tja prišli iz cerkvenega arhiva bavarskega mesta Freisingen. V Monakovem hrani kapiteljski arhiv še bogato zbirko listin, imenovano »Heckenstallers Frisingensia«, katera ima gotovo še mnogo gradiva za zgodovino Škofje Loke in sosednjih krajev.

V predgovoru navaja g. pisatelj različne že tiskane vire za zgodovino Škofje Loke. Na čuden način so se pa ohranile mnoge še doslej nenatisnjene listine, katere so dobili v roke goriški trgovci, ki so potem zavijali različno blago v tisti popir. G. pisatelj je našel pri nekem trgovcu mnogo listin in od njega nakupil nad 60 kg popirja; jeden zaboj pa je dobil kranjski deželni muzej v last. Mnogo omenjenih listin priobčuju g. dr. Kos v tej knjigi.

Priobčenih je listin 703, med katerimi je tudi nekaj takih, ki sicer niso v zvezi z zgodovino Škofje Loke, vendar pa so velike važnosti za nekatera kranjska in primorska mesta in za kranjsko deželo sploh. Knjiga nam podaje vire iz 16., 17. in 18. stoletja.

Konci knjige nahajamo dva imenika in sicer 1.) imenik oseb in krajev in 2.) imenik rečij. V prvem imeniku nahajamo imena različnih plemenitih rodbin in krajev po abecednem redu s številkami dotičnih registov, kateri poročajo o njih. Drugi imenik pa opozarja na raznovrstne kulturnozgodovinske podatke v naštetih registih. Gotovo bode olajševal ta razločni pregled zgodovinarju in lajiku zavedanje in iskanje potrebnih registov; s tem imenikom je knjiga šele postala prav rabljiva. Sestavljanje pregleda zahteva izvanredno marljivost in ljubezen do predmeta. Vzemimo, da se kdo zanima za davščine, denar, pravne razmere, vojaške zadeve itd. v tej dobi, brž najde v pregledu sestavljeno vse, kar pripovedujejo viri iz te dobe o dotičnem predmetu. Na ta način lahko najdemo vse, kar nam posamezni registi poročajo o kakem predmetu.

Domači zgodovini in nje prihodnjim pragmatičnim spisovateljem je »Matica Slovenska« prav močno ustregla z izdajo »doneskov«, knjigi se pa pozna, da jo je sestavil spreten in vesten zgodovinar.

Fr. Orožen.

Audiatur et altera pars! Kajti več očíj več vidi. Zato damo prostor za onim hvalilnim oznanilom takoj drugi oceni, ki smo jo tudi prejeli od strokovnjaške strani, ki pa zavzema proti »Doneskom« malce drugačno stališče. — Prijatelj-strokovnjak nam piše:

»Tako na prvih straneh Kosovih »doneskov« smo zapazili nekatere stvari, s katerimi se ne strinjamo, in katere tu navajamo.

V pristopu pripoveduje g. pisatelj na VI. strani, da je bil leta 1888. politički mučenik. Stvar sploh ne sodi semkaj in je toliko bolj čudna, ker se je znal g. dr. Kos vedno prilagoditi politički strnji, vsaj kolikor poznamo njegovo učiteljsko karijero v Ljubljani.

Številke registov zavzemajo toliko prostora, da bi se bilo precej prostora (okoli 30 strani) prihranilo, ako bi se bile pristavile pred vsaki regist, namesto nad njim.

Ker prvih deset registov nima z Loko prav nič opraviti, bi se bili objavili lahko, kakor drugi slični, kje drugje, n. pr. v »Izvestjih muzejskega društva.«

Mnogo stvari se ponavlja. N. pr. »Sigmund von der Durr, kranjski vicedom« se ponavlja v treh registih. »A. von Lamberg iz Črnelega (Rotenpüchel) deželni upravitelj kranjski«, se ponavlja štirikrat zapored, vedno tudi z razlago, da je Črnelo = Rotenpüchel. »Lenart pl. Sigersdorff, žitničar loškega gospostva«, se ponavlja osemnajstkrat, pristavek »zu Grosswinklhorn« pa sedemkrat.

»Oberstein« (str. 8.) se ni imenoval nikdar Karnek; to pomoto je že Valvazor popravil. »Kraljevski svetovalec« (ibid.) ni cesarski svetovalec. »Zue Egkh« ni kranjsko »Brdo«, (str. 9.) in se ne sme tako sloveniti. »Ysgori« ni »Izgorje«, nego »Izgorje« (str. 11.) — str. 57. Jakob Schreiber. Poslednja beseda ni lastno ime, nego appellativum in pomenja pisarja.

Mnogi registi so preobširni in bi se bili lahko zdatno skrčili. N. pr. »Kako je oskrbnik kupoval konja za škofa«

Pohvaliti tudi ne moremo besed te-le vrste: »četrtglavar« n. »glavar jedne četrtine« ali »četrtinski glavar«, »četveroskrbnik« i. dr. — k.

Bibliografija slovenska. Slovensko knjištvo od 1. januarja 1893. leta do 1. januarja 1894. leta. Sestavil R. Perušek. V Letopisu »Slov. Matice« za l. 1894. na str. 318—345. Obradostila nas je vest, da je »Matica« poverila sestavo bibliografije slovenske veščaku, kakor je prof. Perušek. Gotovo je bil rajnji Tomšič priden in vesten bibliograf, vendar pa se ni pobrinil, da bi se bil poučil, kako je treba sestavljati bibliografijo. Šele znana ocena v »Zvonu« — bila je morebiti nekoliko preostra — ga je vzpodbudila, da je predruščil bibliografski svoj sistem. —